

TROR DU PÅ SVERIGE?

TÄVLA OCH VINN!

SÅ HÄR TÄVLAR DU Sid 2

HÄR VÄLJER DU DINA
5 FAVORITER. Sid 3.

NYTÄNDNING PÅ BÖRSEN. Sid 5.

TÄVLA PÅ JOBBET. Sid 6.

TÄVLA I SKOLAN. Sid 7.

AKTIESPARANDET – BRA FÖR
SVENSK INDUSTRI FRAMTID. Sid 8.

30 NEW YORK-RESOR PLUS
25.000:– I VINSTPOTTEN. Sid 12–13.

TÄVLINGSREGLER. Sid 17.

VINNARNA EFTER 3 AKTIE-SM. Sid 18.

SPECIALERBJUDANDE FRÅN
VECKANS AFFÄRER. Sid 19.

AKTIER – MÖJLIGHETERNAS
SPARANDE. Sid 22.

Helsidesannons om Aktie-SM som publicerades bland annat i *Veckans Affärer* 15 oktober 1981.

Marknadsleken

Aktie-SM och populariseringen av aktiesparande

David Larsson Heidenblad

I oktober 1981 gick startskottet för Aktie-SM. Tävlingen var öppen för alla intresserade och gick ut på att placera 25 000 fiktiva kronor i fem olika aktier. Anmälningssavgiften var tio kronor och sista anmälningssdag den 30 oktober. Ett halvår senare, den 30 april 1982, avslutades tävlingen och vinnare blev den vars fiktiva aktieportfölj hade ökat mest i värde. Utöver titeln vann den svenska mästaren, och övriga deltagare som placerat sig bland de 30 bästa, en resa till New York med tillhörande besök på Wall Street och New York Stock Exchange.

Aktie-SM var ett samarrangemang mellan Sparbankerna, tidningen *Veckans Affärer* och stiftelsen Aktiefrämjandet. Den första upplagan hade gått av stapeln 1979 och de tre arrangörerna var så nöjda med utfallet att de genom hela 1980-talet fortsatte att anordna nya tävlingar. Syftet med Aktie-SM var, som det uttrycktes i annonsen från 1981, att lära deltagarna ”hur spännande och lönsamt det kan vara att placera i aktier”. Ambitionen var att locka människor utan börsvana att prova på sparformen. Genom Aktie-SM kunde man göra detta ”utan att sätta egna pengar på spel”.¹

Hösten 1981 var det svenska aktieintresset i stigande. Stockholmsbörsens generalindex hade under årets första halva gått upp med 36,4 procent, vilket man från Sparbankernas sida satte i samband med ”skattefondsparandets succé”. Det rörde sig om en av staten subventionerad sparform där en del av lönen varje månad kunde avsättas i en aktiefond. Vid utgången av 1980 hade det funnits 75 550 skattefondkonton. Ett halvår senare hade antalet växt till 293 300. Sparbankerna beräknade

att detta hade tillfört börsen omkring 100 miljoner kronor i månaden, vilket ansågs förklara den remarkabla uppgången.²

Det växande børsintresset och de stigande aktiekurserna sammanföll med att omsättningen på Stockholmsbörsen ökade kraftigt. År 1979 omsattes aktier för 1,9 miljarder kronor. Ett år senare var omsättningen uppe i 7,6 miljarder och 1983 hade den stigit till hela 75 miljarder. Decenniets topp nåddes 1987 då aktier för 125 miljarder bytte ägare. Vad gällde reell värdestegring femfaldigades värdet på Stockholmsbörsen under decenniet. Detta kan jämföras med att det totala börsvärdet under 1970-talets gång nästan halverades. Med facit i hand lanserades alltså Aktie-SM vid en exceptionellt bra tidpunkt.³

Men detta kunde förstås ingen veta våren 1979. Då befann sig Sverige mitt i en ekonomisk strukturkris där etablerade näringsgrenar som systerföretag satte många människor – som varvsindustrin, konfektionsindustrin och jordbrukssektorn – hade stora problem med lönsamheten. Inflationen i Sverige var över tio procent och ute i Europa steg arbetslösheten. De många kortlivade borgerliga regeringarna 1976–82 gjorde kraftfulla stödinsatser för att rädda svenska företag och arbetstillfällen. Men den ekonomiska krisen djupnade. Hur skulle Sverige ta sig ur den?⁴

Två nyckelfrågor var kapitalbildning och framtidsstro. De var båda nödvändiga för att företagets investeringsnivå skulle öka och lägga grunden för framtida tillväxt, vinster och jobb. Från vänsterhåll knöts förhoppningar till att kollektivt sparande skulle lösa kapitalbristen. Sommaren 1975 hade LO-ekonomen Rudolf Meidner presenterat ett förslag som gick ut på att en andel av de stora börsföretagens årliga vinster skulle avsättas i fackligt kontrollerade fonder, så kallade löntagarfonder. Medlen skulle sedan användas för att köpa aktier, vilket på sikt skulle innebära att arbetarna fick makten över storföretagen. Därigenom skulle en ekonomisk demokrati förverkligas. Det fackliga förslaget kom motvilligt att plockas upp av Socialdemokraterna. Motståndet från det organiserade näringslivet blev dock kompakt. Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF) mobiliserade medlemmar och sympatisörer mot ”fondsocialismen” och sjösatte en rad kampanjer för ett fritt näringsliv.

Men kring problemet med otillräcklig kapitalbildning rådde det samsyn över hela den politiska linjen. Från borgerligt håll riktade man

in sig på det enskilda sparandet som man sökte främja genom stimulanser som skattefondsparandet. Viktigt i sammanhanget är att det organiserade motståndet mot löntagarfonderna växte i styrka över tid samtidigt som förslagets socialiseringsambitioner successivt tunnades ut. De löntagarfonder som till slut infördes i december 1983 utgjorde inget hot mot den privata äganderätten. Men symbolfrågan var stark och den 4 oktober 1983 genomfördes en stor manifestation mot de planerade löntagarfonderna i Stockholm. Exakt hur många som deltog är oklart, men det räknas alltså som den största demonstrationen i svensk historia.⁵

I oktober 1981, när anmälan öppnade till årets Aktie-SM, så fanns det alltså en öppen och växande konflikt i Sverige mellan arbete och kapital. Motsättningarna hade inte varit så starka sedan planhushållningsdebatten under sent 1940-tal.⁶ I forskningen om 1980-talets marknadsvändning och högervindar står denna polarisering centralt.⁷ Men var det verkligen de öppna konflikterna som förändrade Sverige? Eller fanns det också andra krafter och allianser som sökte driva utvecklingen i en mer marknadsvänlig riktning?

För att belysa dessa frågor är Aktie-SM ett intressant fenomen. Den tecknade mannen på reklambilden ger en fingervisning om varför. Där ser vi en industriarbetare med smutsiga byxor och buskigt skägg, men också plommonstop, cigarr och ett aktieägarbrev i handen. Är det en arbetare eller en kapitalist – eller en symbios av de båda? Till saken hör att Aktie-SM arrangerades av organisationer med olika ideologiska rötter och färger. Sparbankerna stod nära arbetarrörelsen, *Veckans Affärer* var näringslivsvänlig och Aktiefrämjandet en ideologisk blandorganisation. Stiftelsens ordförande Per Eckerberg var socialdemokratisk politiker och mångårig ordförande i Sparbankerna. Till stiftelsens första vd utsågs Olle Wästberg, som var folkpartistisk riksdagsman. I styrelsen satt ytterligare politiker, näringslivsföreträdare samt två representanter för Aktiespararnas Riksförbund.⁸

Denna brokiga skara av aktörer och organisationer hade olika beveksegrunder för att söka göra svenska folket till aktiesparare. Men trots att den ideologiska debattens vågor gick höga i samtiden så gnisslade inte samarbetet. Aktie-SM utvecklades istället till ett återkommande inslag i 1980-talets finansiella populärkultur. Men vad var det som

gjorde att man kunde samlas kring tävlingen? Hur resonerade aktörerna, organisationerna och deltagarna? Varför engagerade de sig och hur gick de tillväga?

Sparbankerna

Sparbankerna stod för den faktiska organiseringen av Aktie-SM. De som ville delta i tävlingen fick uppsöka ett lokalt bankkontor, fylla i en talong och betala anmälningsavgiften på plats. Detta gick att göra i de flesta städer och tätorter. I det tidiga 1980-talets Sverige fanns det omkring 1 600 sparbankskontor och tillsammans utgjorde de ett finmaskigt nät som sträckte sig från norr till söder. Sparbankernas kundgrupp bestod huvudsakligen av enskilda småsparare och hushåll med bankbok. Historiskt sett hade de utgjort ett kooperativt banksystem som drivits utan enskilt vinstintresse. Syftet var att främja sparande och erbjuda alla möjlighet till banksparande. Sparbankerna spelade också en viktig roll som kreditgivare för det småskaliga lokala näringslivet.

Under 1950- och 60-talen kom det svenska bankväsendet att moderniseras. Fram till dess hade olika kreditinstitut – som sparbanker, jordbrukskassor och affärsbanker – verkat under olika villkor och haft skilda samhällsfunktioner. Men ny lagstiftning på bankområdet 1956 respektive 1968 gjorde att gränserna luckrades upp. Sparbankerna började konkurrera med affärsbankerna genom att expandera sin kreditgivning mot företag samt erbjuda befintliga kunder en bredare uppsättning tjänster, såsom möjligheter att köpa aktier och aktiefonder. På det sistnämnda området låg Sparbankerna långt framme. Fondmarknaden i Sverige var ännu mycket liten, men den ansågs ha goda framtidsutsikter.⁹

För Sparbankerna fyllde Aktie-SM flera funktioner. Tävlingen var ett sätt att locka till sig nya kunder, men också ett sätt att få befintliga kunder att börja aktiespara. Därtill såg man Aktie-SM som ett sätt att utbilda den egna personalen i aktierelaterade frågor samt visa för kunderna vilken kompetens som banken besatt på aktieområdet. För att stimulera deltagande i huvudtävlingen arrangerades ett särskilt Sparbanksmästerskap för personalen. Hur det gick i den tävlingen rapporterades flitigt i organisationstidningen *Sparbankerna*. Därutöver uppmuntrades bankerna att anordna distriktsmästerskap. Genom att

märka sin talong med olika bokstäver kunde deltagarna alltså delta i flera tävlingar med samma fiktiva portfölj.¹⁰

I personalinformationshäftet "Aktie-SM 1981–1982" underströk Ingrid Lundstedt, från den centrala organisationen Svenska sparbanksföreningen, att pr-effekterna av Aktie-SM var mycket stora. Hon lyfte fram att tävlingsbroschyren spreds till alla som läste *Veckans Affärer* (cirka 260 000) och i ytterligare 200 000 exemplar via Sparbankerna själva. Genom hela tävlingen fanns en mediebevakning, annonser sattes in i rikspressen och direktinformation gick ut till företag, skolor och ideella organisationer. Erfarenheten visade också, betonade Lundstedt, att de sparbanker som satsat på lokala distriktsmästerskap fått störst utdelning. Därför uppmuntrade hon de bankkontor som hade möjlighet att samarbeta med någon av Aktiespararnas Riksförbunds 73 lokalavdelningar.

Informationshäftet gavs ytterligare konkretion. Karl-Eric Bohman från Skaraborgs Läns Sparbank berättade om hur man där hade arbetat med Aktie-SM. Den viktigaste perioden, underströk han, var veckorna precis innan tävlingen skulle starta. Då gällde det att synas och höras. Avgörande var att i god tid upprätta en bra kontakt med den lokala tidningen och därefter förse denna med en strid ström av material. De sista två veckorna före tävlingsstart var ambitionen att få in någon artikel varje dag. Han berättade vidare att man haft en "Aktieskola" i tidningen som förklarade hur det praktiskt gick till att köpa och sälja aktier. Därutöver hade man haft inslaget "Dagens aktieplacering" där lokala profiler – kommunalråd, idrottsledare, företagsledare och fackliga företrädare – berättade om sina tävlingsportföljer. Varje dag fanns också tävlingsblanketten avbildad i tidningen och människor uppmuntrades att klippa ut, fylla i och skicka in den tillsammans med tävlingsavgiften. Därigenom fick banken svart på vitt hur väl tidningskampanjen fungerade.

Den sista anmälningssvekan gjordes ytterligare satsningar. Då anordnades "Öppet Hus-kvällar" på banken där man bjöd på kaffe och placeringstips. För att nå skolorna tog man tidigt kontakt med studierektorer, bjöd in till studiebesök på banken och uppmuntrade lärarna att använda sig av Aktie-SM i samhälls- och ekonomiundervisningen. För att hålla intresset levande under hela tävlingsperioden delades etapppriser ut varje månad och lokaltidningen gjorde kortintervjuer med dem som

låg i topp av distriktsmästerskapet. Därtill skrev man ut resultatlistor på alla deltagare fördelade på lokalkontor: ”Och folk läste verkligen de här listorna. Alla vill ju se sitt eget namn i tryck!”

Avslutningsvis betonade Karl-Eric Bohman vikten för organisationerna av att bestämma sig: ”Antingen ska man vara med och satsa ordentligt, eller också kan man lika gärna låta bli.” Han medgav att det kostade en del under uppbyggnadsfasen, men att pr-effekten var stor. Det rädde ingen tvekan om att Skaraborgs Läns Sparbank skulle satsa även denna gång. Från Svenska sparbanksföreningens sida hoppades man att många andra skulle följa efter och göra det mesta av Aktie-SM.¹¹ En av dem som inspirerades var Sparbanken Mälardalen som anordnade Västmanlands Aktie-DM i samarbete med tre lokaltidningar. Vid den aktieträff som lanserade tävlingen medverkade bland andra Percy Barnevik, vd för storföretaget ASEA, och Anders Lannebo, vd för Sparbankernas aktiefonder.¹²

Den uttalade strategin att samarbeta med en rad olika lokala intressenter – tidningar, skolor, företag, föreningar och organiserade aktiesparare – stod fast och förfinades. Genom att bygga ett vittförgrenat nätverk kring tävlingen fick banken publicitet, men odlade också värdefulla kontakter. Hur viktigt detta var för att göra Aktie-SM till en framgång markerades av att informationsbroschyrerna avslutades med checklistor, där banken kunde kryssa i att man tagit kontakt med olika organisationer samt försett lokaltidningen med material. En framträdande plats i informationshäftena vigdes också åt fotografier på glada deltagare och lokala arrangörer samt pressklipp som visade på det mediala intresset för tävlingen.¹³

Veckans Affärer

Den mediala rapporteringen kring Aktie-SM skedde i många olika kanaler, men på riksnivå var *Veckans Affärer* viktigast. Denna Bonnier-ägda veckotidning hade under 1980-talet en upplaga på 40 000–50 000 exemplar och en beräknad läsekrets på cirka sex gånger så många. Bland konkurrenterna fanns den mer specialiserade *Affärsvärlden* och det populärt hållna månadsmagasinet *Privata affärer*. Det växande börsintresset kom också att leda till en rad andra publicistiska initia-

tiv, såsom omstöpningen av *Dagens Industri* till dagstidning 1983. Parallellt med detta fick ekonomijournalistiken allt större utrymme i dags- och kvällspress och hösten 1990 lanserade Sveriges Television det dagliga nyhetsmagasinet *A-ekonomi*. Sammantaget rörde det sig om en förändring av den journalistiska bevakningen, där Stockholmsbörsens rörelser gradvis kom att anses vara av allmänintresse.

I mitten på 1960-talet, när *Veckans Affärer* grundades, hade det sett helt annorlunda ut. Då fanns det ytterst få specialiserade ekonomijournalister i Sverige och det var långt ifrån alla tidningar som publicerade börstabeller. Det mest respekterade forumet var *Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning* där C.R. Pokorny skrev krönikor. Han hade 1958 gett ut handboken *Att ha aktier* och under 1960-talet trycktes den i ständigt nya upplagor. Men i ett bredare samhällsperspektiv befann sig finans- och näringslivsvärlden i relativ medieskugga. Inledningsvis var det också svårt för *Veckans Affärer* att rekrytera journalister. Etableringen blev dock lyckosam och veckotidningen kom att fungera som en vägröjare och plantskola för 1980-talets nya ekonomijournalistik.¹⁴

För *Veckans Affärer* fyllde, precis som för Sparbankerna, Aktie-SM en rad olika funktioner. Tävlingen gav publicitet till tidningen och möjlighet att nå nya prenumeranter, inte minst inom Sparbankernas kundkrets. För tidningen fanns det också mycket att vinna på att stimulera allmänhetens intresse för börs- och näringsliv, eftersom man på detta område innehade en ledande ställning. Vidare gav tävlingen tidningen någonting att bevaka som engagerade läsarna. Varje månad gjordes en avstämning i Aktie-SM och *Veckans Affärer* tillkännagav ställningen och vilka som vunnit etapppriser. Dessa kunde bestå av aktier, resor till börshuset i Stockholm eller årsprenumerationer på tidningen. Därtill fick alla som deltog i tävlingen möjlighet att teckna en prenumeration till rabatterat pris.

När startskottet gick för Aktie-SM i oktober 1981 trycktes en speciell bilaga mitt i tidningen. På omslaget fanns en färglagd bild av grovarbetaren med plommonstop och rubriken "Tror du på Sverige?". Bilagan innehöll tävlingsregler och instruktioner för hur man skulle fylla i talongen. Aktie-SM beskrevs som "en av Sveriges mest spännande och lärorika tävlingar". Det underströks att aktiemarknaden erbjöd ett "alternativt eller kompletterande sparande". Det kunde vara mycket lönsamt, men

innebar också risker. Men genom att vara med i Aktie-SM kunde man prova på utan att sätta sina egna pengar på spel. Ordvalen var markerat försiktiga och genomgående i bilagan framhölls tävlingens utbildande kvaliteter och hur roligt det var att följa aktiemarknaden. Möjligheten till kapitalförmering var med, men stod inte i fokus.¹⁵

Utöver den individuella tävlingen kunde man 1981 också delta i lag knutna till arbetsplatsen. Tommy Sjöstrand från Aktiefrämjandet lyfte fram att Aktie-SM var ett utmärkt tillfälle att starta studiecirkel i aktiekunskap, ordna aktieträffar eller informationsmöten om det egna företagets ekonomi. Han lyfte även fram att 45 börsnoterade företag hade bildat egna aktiesparfonder för sina anställda. Detta hade gjort över 30 000 löntagare till delägare. En annan form av lagtävling riktade sig mot skolklasser. Läsarna uppmuntrades att föreslå detta för sina lärare i samhällskunskap eller företagsekonomi: ”Då kan ni få ägna några lektionstimmar åt att diskutera företagen, aktiemarknadens roll i samhällsekonomin, löntagarfonderna eller annat som är aktuellt.”

Tidigare vinnare spelade också en viktig roll, exempelvis klass N1A vid Djursholms samskola som hade vunnit det första skolaktie-SM:et 1980. Anförda av Patrik Tigerschiöld hade klassens kapital på sex månader ökat från 25 000 kronor till 46 500. ”I dag är det många i klassen som blivit så intresserade att de börjat göra aktieaffärer på riktigt”, berättade han.¹⁶ Fotografier av övriga SM-vinnare, individuellt och i lag, visades upp. I rubriken angavs att amatörer hade lyckats bättre än aktieproffs i de tidigare tävlingarna. Alla kunde vara med – och alla kunde vinna.¹⁷

Huruvida det verkligen var så kan diskuteras. När jag tidigare specialstuderat Aktie-SM 1979 framgick det att vinnaren, gymnastikläraren Ulf Myrnäs, använt sig av ett system designat av hans spelteoretiskt bevärande vänner (som arbetade i finansvärlden).¹⁸ Och vinnaren i det andra Aktie-SM:et, banktjänstemannen Tommy Olivestad från Tranås, segrade genom att mycket aktivt göra omplaceringar i portföljen. Denna möjlighet togs bort 1981 eftersom den ansågs gynna erfarna börshandlare. Noterbart är också att Tommy Olivestad efter sin SM-vinst blev just aktieproffs. Han värvades till Handelsbanken i Stockholm för att arbeta med institutionella placeringar. *Veckans Affärer* var snabba med att gratulera.¹⁹ I kampanjmaterialet var det dock amatörernas framgångar som lyftes fram.

Aktiefrämjandet

Stiftelsen Aktiefrämjandet bildades 1976 på initiativ av Aktiespararnas Riksförbund. Syftet var att sprida kunskap om aktier som sparform samt verka för att villkoren för aktiesparande skulle förbättras. Stiftelsens arbete finansierades genom att nästan alla svenska börsnoterade företag årligen sköt till kapital. Det rörde sig dock inte om några större summor eller någon stor organisatorisk apparat. Utöver vd:n Olle Wästberg (som inte var heltidsanställd utan parallellt arbetade som riksdagsman) fanns det ett litet kansli samt en styrelse som träffades några gånger om året. Aktiefrämjandet hade möjlighet att sätta igång saker, men behövde samarbeta med andra för att genomföra dem i större skala.²⁰

Aktie-SM var ett typexempel på detta. Tävlingsidén hade fötts hos Aktiefrämjandet och därefter förankrats hos Sparbankerna och *Veckans Affärer*. I samband med tävlingen såg man till att sprida informationsmaterial och anordna estraddebatter om aktiesparandets framtid. Stiftelsen passade också på att dela ut utmärkelserna "Årets aktiefrämjare" till en person som gjort viktiga insatser för att popularisera aktiesparande. Bland pristagarna återfanns Handelsbankens vd Jan Wallander, som genom vinstandelsstiftelsen Oktogonen gjort bankens medarbetare till delägare i företaget, och Aktiespararnas Riksförbunds Harry Hovbrandt, som arbetade med att grunda nya lokalavdelningar och hjälpa medlemmar att starta aktieklubbar.²¹

Fundamentet för Aktiefrämjandets informationsarbete var övertygelsen om att en väl fungerande kapitalmarknad var av yttersta vikt för samhällsekonomin. Dess roll var att förse företagen med kapital till framtidssatsningar, möjliggöra riskspridning samt ge privatpersoner en chans att ta del av de ekonomiska värden som skapades inom näringslivet. Aktiefrämjandet ansåg att det fanns utbredda missuppfattningar om aktiemarknaden. Många påstods se med skepsis på aktiesparande och betrakta det som en simpel form av spekulat. I vissa kretsar talades det föraktfullt om Stockholmsbörsen som de rikas Solvalla. Andra menade att aktiesparande och andra finansiella verksamheter var någonting som parasiterade på den produktiva delen av ekonomin. Detta var attityder som Aktiefrämjandet ville förändra.²²

Inför första Aktie-SM 1979 argumenterade Olle Wästberg i *Veckans Affärers* specialbilaga för att den som sparade i aktier gjorde "en samhällsnyttig insats". Liksom vid vanligt banksparande bidrog man till företagens kapitalförsörjning och landets produktion. Detta gjorde dock inte de som köpte samlarobjekt, såsom tavlor eller diamanter i hopp om att dessa skulle stiga i värde. Wästberg definierade dem som "spekulationsobjekt" och jämförde att köpa sådana med att "sy in pengarna i madrassen". I båda fallen undantogs kapital från den produktiva delen av ekonomin.

Wästberg inskräppte att de enskilda spararnas agerande inte i sig var någonting som politiker borde moralisera över. Staten kunde inte begära att människor sparade av ideella skäl. Men det fanns saker som regeringen kunde göra för att styra sparandet i mer samhällsnyttig riktning, exempelvis genom att inte skattemässigt gynna den som spekulerade i sydafrikanska diamanter framför dem som köpte aktier i svenska företag. År 1979 var det dock, menade Wästberg, tvärtom. Aktievinster och utdelningar beskattades ovanpå löneinkomster, medan värdestegringen på samlarobjekt (om dessa innehades ett visst antal år) inte beskattades alls.²³ I sitt informationsmaterial uttryckte Aktiefrämjandet det som att aktiesparande diskriminerades visavi annat sparande.²⁴

Hösten 1981 slog Wästberg an en ljusare ton. Han lyfte fram att börsutvecklingen det senaste året varit exceptionell och förklarade att uppgången berodde på politiska beslut, såsom införandet av skattefondsparandet, lätnader i kapitalbeskattningen för aktier och en hårdare beskattning av obligationer och fastigheter. Det enda mörka molnet på aktiehimlen var "hotet om löntagarfonder". Vad som särskilt glädde Wästberg var att "en stor grupp nya aktiesparare" tillkommit genom skattefondsparandet. Han oroade sig dock för att bankerna inte riktigt såg dem som aktieägare. Fondspararna fick inga kvartalsrapporter hemskickade och gick därmed miste om chansen att få en kontinuerlig inblick i företagens verksamhet. Wästberg hoppades att det skulle bli ändring på detta så att en verkligt robust grund skulle läggas för breddningen av aktieägandet och företagens framtida kapitalförsörjning.²⁵

Krönikan i *Veckans Affärer* var bland det sista Olle Wästberg gjorde som vd för Aktiefrämjandet. I november 1981 utsågs hans efterträdare:

reklammannen Björn Karlin. Uppskattningen för Wästbergs arbete var stor. Branschorganisationen Svenska marknadsledargruppen gav honom en guldplakett för ”särskilda insatser för utveckling och tillämpning av kunskap om marknadsföring”. I motiveringen lyftes det fram att Aktiefrämjandet under hans ledning verkat för att ”bryta ner gamla fördomar och invanda aggressioner när det gäller aktieägare och aktiesparare”. Det mångsidiga informationsarbetet hade varit framgångsrikt och man kunde, enligt juryn, tala om ”ett genombrott för en ny syn på aktieäggande och aktiesparande”. Särskilt lyfte man fram Wästbergs strategiska satsning på landsortstidningarna samt organiseringen av Aktie-SM, kampanjer som framgångsrikt ”engagerat helt nya grupper i aktieägandets möjligheter och problematik”.²⁶

Aktiespararnas Riksförbund

Inför Aktie-SM 1981 inledde Sparbankerna ett nytt samarbete med Aktiespararnas Riksförbund. Planen var att organisationens lokalavdelningar skulle samarbeta med lokala sparbanker för att anordna publika aktieträffar och distriktsmästerskap. Det var också tänkt att förbundets medlemstidning, *Aktiespararen*, skulle bevaka Aktie-SM.²⁷ Det sistnämnda tycks dock inte ha blivit fallet. Utöver reklam för tävlingen har jag inte kunnat finna någon kontinuerlig bevakning.

Aktiespararnas Riksförbund hade bildats 1966. Förbundets ambition var att föra de små aktieägarnas talan gentemot börsbolag och politiker, men också att skapa ett socialt sammanhang för aktieintresserade. Två av initiativtagarna var ekonomijournalisterna Carl Swartz från *Affärsvärlden* och Lars Ramklint på *Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning*. Blivande storföretagsledare som Gustaf Douglas och Sten K. Johnson innehade i perioder ledande positioner.

Verksamheten bedrevs genom möten i lokalavdelningar och återkommande företagsbesök. Viktigast var dock utgivningen av medlemstidningen *Aktiespararen*, som kom ut tolv gånger om året. De första åren var organisationen liten, men i början på 1970-talet togs ett aktivt beslut om att prioritera medlemstillväxt. Vid denna tid började man också söka näringslivets stöd för en separat stiftelse med syfte att

främja aktiesparande. Därigenom ville man få en tydligare profil som småspararnas intresseorganisation. Våren 1981 hade Aktiespararna omkring 30 000 medlemmar. Samtidigt fanns det, på grund av skattefondsparandet, 750 000 aktieägare i Sverige. Det var alltså bara var 25:e aktieägare som var medlem.²⁸

Förbundets nytillträdde ordförande, advokaten John Edward Johnson, ville ändra på detta. Hans första satsning var en medlemsvärningskampanj, "Aktiespara för Sverige". Målsättningen var att organisationen skulle få 3 000–5 000 nya medlemmar och att varje lokalavdelning skulle växa med 20 procent. Kampanjen gick ut på att lokalavdelningarna, i samarbete med en lokal bank, skulle anordna en aktieträff i mitten på maj. Där skulle såväl Aktiespararnas Riksförbund som den svenska aktiemarknaden presenteras för intresserade. Förbundet tillhandahöll kampanjmaterial i form av affischer, annonser i lokalpressen, nålar, bildekaler och tröjor.²⁹

I majnumret av *Aktiespararen* 1981 tillkännagavs vad som skulle ske ute i landet. 25 lokalavdelningar hade inkommit med detaljerad information om var, när och med vilka medverkande som aktieträffen skulle ske. I medlemstidningen underströks särskilt hur värdefullt det var om medlemmarna tog med sig bekanta som ännu inte var medlemmar.

I numret fanns också en fyllig intervju med ordförande Johnson. Han betonade att Aktiespararnas Riksförbund var en "intresseorganisation av folkrörelsekaraktär" som skulle fungera som en "påtryckningsgrupp". Särskilt lyfte han fram hur viktigt det var att sätta stopp för "kollektiva löntagarfonder".³⁰ Med folkrörelseretoriken sökte Johnson skriva in sitt förbund i en lång politisk tradition av folklig kamp och gräsrotsengagemang. I striden mot löntagarfonder kom man även att använda andra politiska uttrycksmedel – demonstrationer – som historiskt använts av organiserade arbetare snarare än av organiserade kapitalägare.

Ja, under tidigt 1980-tal genomsyrades *Aktiespararen* av fondmotståndet. Det gick inte ett nummer utan att frågan lyftes upp. Från redaktionellt håll sökte man återkommande mobilisera medlemmarna. Särskilt påtagligt var detta hösten 1983 under upptakten till den stora 4 oktober-demonstrationen. Lika framträdande i tidningen är ambitionen att värva nya medlemmar. I så gott som varje nummer uppmuntrade

man läsarna att rekrytera vänner, kolleger, släktingar och familjemedlemmar. Satsningen blev framgångsrik och i mitten av årtiondet nådde Aktiespararnas Riksförbund 100 000 medlemmar.

Vilken roll spelade då Aktie-SM för organisationen? Något som framgår av styrelseprotokoll är att man genom tävlingens deltagarregister fick kontaktuppgifter till potentiella nya medlemmar. Vad man gjorde med informationen var att skicka ett gratisnummer av *Aktiespararen* i förhoppning om att detta skulle kunna locka till medlemskap. Det hela omtalas som en satsning på "selektiva media".³¹ Samma strategi tillämpades när man i december 1981 skickade ut ett gratisnummer av medlemstidningen till befintliga aktieägare i drygt 100 olika företag och andelsägarna i 20 aktiesparfonder. Numret trycktes därav i remarkabla 440 000 exemplar. "Den stora upplagan", skrev man i tidningen, "beror på att vi vill slå ett slag för det enskilda ägandets betydelse för vårt välbefinnande."³² Omslaget pryddes av en leende Anders Wall, en av det tidiga 80-talets mest omskrivna företagsledare, som uppgavs vara "starkt kritisk mot förslaget om löntagarfonder".³³

I tidningen handlade de flesta texterna om löntagarfonderna och man lyfte särskilt fram alternativa sätt att sprida ägande, såsom företagsanknutna aktiesparfonder. En kortintervju gjordes med Tom Wachtmeister, vd för Atlas Copco, som hade lyckats få 28 procent av medarbetarna att ansluta sig till företagets aktiesparfond. Han lyfte fram vikten av att med god information motverka den "aggressiva skrämsekampanjen" från löntagarfondsförespråkarna.³⁴ På samma uppslag fanns en artikel som lyfte fram att 45 000 arbetare deltar i 47 börsnoterade företagsfondsparande. Artikeln illustrerades med en bild av två hantverkare, med var sitt aktieägarbrev nedstoppat i arbetsbyxorna,³⁵ det vill säga precis samma symbolik som i Aktie-SM-reklamen. I *Veckans Affärers* specialbilaga inför Aktie-SM gjorde Aktiespararnas Riksförbund också reklam för sin medlemstidning: "Den framgångsrike aktiespararen sover inte med sina aktier." Istället följer han utvecklingen noga och är ständigt beredd att ta nya köp- eller säljbeslut. "Då går det inte att undvara *Aktiespararen* – den enda specialtidningen som bara handlar om aktier." Intresserade erbjöds att prova tre nummer för mindre än hälften av ordinarie pris.³⁶

Deltagarna

Men vilka var då de tiotusentals som varje år deltog i Aktie-SM? Var det främst glada amatörer som provade på börsern för första gången? Eller var det erfarna aktiesparare som såg en chans att visa upp sina färdigheter och vinna en resa till New York? Och hur tänkte aktieproffsen, de som livnärde sig på att köpa och sälja värdepapper? Några säkra svar är svåra att ge utifrån det källmaterial som jag studerat. Vad som framför allt finns att tillgå där är intervjuer med framgångsrika deltagare gjorda av arrangörerna i marknadsföringssyfte; något representativt urval är det knappast tal om. Å andra sidan ger de en god bild av vad arrangörerna ville åstadkomma med tävlingen. Och en kategori som sticker ut är kvinnliga amatörer.

En av dessa var Marianne Ejby. Hon arbetade som skolfröken på en högstadieskola i stockholmska Bandhagen. I maj 1979 gick hon oväntat upp i ledningen av det första Aktie-SM:et. Förklaringen till framgången var att hon satsat maximala 13 000 kronor i Gotlandsbolaget, som varit den aktie som ökat mest i värde under tävlingens första månad. Ejby hade tidigare bott i Visby och tyckte mycket om Gotland, det var enda anledningen till att hon valt att satsa på aktien: "Så man skulle väl egentligen kunna kalla min placering ett sömmersketips", skrattade hon. Något börsintresse hade hon inte och morgontidningens handelssidor bläddrade hon i regel förbi. Men genom etappsegern i Aktie-SM vann hon andelar i Sparinvest och blev därmed, för första gången i livet, aktieägare.³⁷ Fortsättningen av tävlingen gick dock inte hennes väg. Toppstriden 1979 kom att stå mellan strategiska spelare.

År 1984 kom dock en annan kvinnlig amatör att gå hela vägen. Den 27-åriga sekreteraren Lotta Nilsson från Stockholm tog hem spelet framför ledande börsexperter och insiders. Hon arbetade förvisso på bank, men hade ingenting med aktier att göra. Bolagen och börskurserna följde hon inte. "Det var rena turen att jag vann", förklarade hon för *Aftonbladet*. Hon hade suttit och druckit eftermiddagskaffe när några arbetskamrater kommit förbi och övertalat henne att fylla i en kupong. "Jag satsade på det jag gillar", berättade hon, "kläder, choklad, bilar." Hennes talong med Hennes & Mauritz, Marabou och Volvo räckte hela vägen.

När börsexperten Lennart Ekbäck fick höra hur Lotta Nilsson hade motiverat sina val för *Aftonbladet* kippade han efter andan. Han hade själv vunnit Aktie-SM en gång och hade därutöver flera topplaceringar i tävlingen. "Kan det verkligen vara sant?" sade han till reportern. "Jaa, jaha. Ibland är det en belastning att vara expert. Men kul att hon vann. Det är bra reklam för börsern." Lotta Nilsson själv kände sig dock en aning besvårad av uppmärksamheten. Visst gladde hon sig åt blom-morna, segerbanketten och den stundande resan till New York, men hon ville verkligen inte framstå som något börsorakel i kvällspressen. Och prissumman på 10 000 kronor att köpa aktier för överlät hon åt experter att placera åt henne.³⁸

Lagtävlingen 1984 vanns av två medelålders män: Torsten Köhler och Lennart Björknert. I de tre organisatörernas publikation *Aktiebrevet* framhölls att deras framgång "i motsats till segrarinnans" byggde på "gediget kunnande och stor insikt i aktiemarknaden". De båda männen var affärskompanjoner i dagligvaruhandeln och motiverade sina val genom att argumentera för att vissa bolag var undervärderade, missförstådda eller att de hade stort förtroende för bolagsledningen.³⁹ Samma genusmönster återfinns i *Veckans Affärer* 1979. I topp av lagtävlingen låg familjelaget Bo Bredberg i Borås. "Lagledaren och familjeöverhuvudet" var såväl aktieägare som intresserad läsare av handelssidorna. Ett annat lag som gått bra var "Svennes gäng", lett av tobakshandlaren Sven-Erik Lundgren i Vara. De hade utnyttjat det faktum att startkurserna för tävlingen sattes i mitten på februari, men att sista anmälningssdag var den 9 mars. "Vi placerade således i de som redan vid tävlingsstarten hade goda kursvinster", berättade "Svenne". Med i toppen fanns också ett känt "aktieproffs", Eskil Johannesson, som ägnade sig på heltid åt att förvalta egna och andras pengar. Han hade, precis som Marianne Ejby, satsat stort i Gotlandsbolaget. Men inte för att han tyckte om Gotland utan för att aktiekursen var låg i förhållande till substansvärdet (det vill säga värdet av företagets reala tillgångar).⁴⁰

Kännetecknande för de framgångsrika männen var att det lyftes fram att de gjort rationella val. Marianne Ejby och Lotta Nilsson hade agerat känslomässigt och haft turen på sin sida. Samtidigt fanns det män, som Eskil Johannesson, som underströk att det krävdes rejält med tur för att vinna Aktie-SM. På frågan om han själv hade möjlighet att

vinna tävlingen svarade han: "Med så många deltagare i tävlingen tror jag chansen är minimal." Likväl fanns det de som gjorde sitt bästa för att få oddsen på sin sida, exempelvis genom att satsa på små och relativt okända bolag. Detta skedde av två anledningar: för det första var det vanligare med extrema kursrörelser i tunt handlade bolag, för det andra var det sannolikt att få andra deltagare skulle välja dem. Därmed kunde man, under lyckliga omständigheter, bli i det närmaste ensam på toppen. Strategin förde gymnastikdirektören Ulf Myrnäs till seger 1979 genom hans satsningar på de små fastighetsbolagen Stockholms Badhus och Stockholms Ångslup.⁴¹ År 1986 vann Gösta Grönvall från Linköping, detaljmontör på Saab-Scania, med en snarlik strategi. "Jag spelar en del på trav", berättade han för organisatörerna i en segerintervju. "Där har jag lärt mig att det behövs en outsider för att få in en verkligen fullträff." Det hade lett honom till att kombinera säkra kort som Trelleborg och Hennes & Mauritz med en spekulativ satsning i Gotlandsbolaget.⁴²

Marknadsleken som beredde vägen

I oktober 1980 intervjuades Sparbankernas fondchef Tor Marthin i den egna organisationstidningen om varför man organiserade Aktie-SM. "Från arrangörshåll anordnar vi den här tävlingen därför att vi tycker det ur nationalekonomisk synpunkt är viktigt att folk sparar i riskkapital", berättade han. "Om detta sparande skulle avstanna skulle riskkapitalet bara kunna portioneras ut genom politiska beslut. Vi tycker det är ett allmännyttigt intresse att hålla liv i riskkapitalmarknaden." Syftet med Aktie-SM var att öka intresset för aktiesparande och att folk skulle få upp ögonen för det goda alternativ som Sparbankernas fonder utgjorde.

Men hur kom det sig att allmänheten inte redan sparade i aktier och fonder i någon nämnvärd utsträckning? Tor Marthin betonade att det under lång tid hade lönat sig dåligt att aktiespara: "Dels är skattereglerna oförmånliga för aktiesparare och dels är näringslivets lönsamhet på tok för låg." Han underströk dock att intresset för aktier var större än det faktiska aktiesparandet. Många människor hade funderat på att köpa aktier, men avstått. Det hade de gjort på goda och rationella grunder, slog han fast: "Om det vore förmånligare att aktiespara skulle

fler göra det.” Marthin blickade framåt och spådde att om villkoren förbättrades så skulle aktiesparandet också öka: ”Den här tävlingen förbereder för detta.”⁴³

Intervjun med Tor Marthin genomfördes nästan exakt när vinden för Stockholmsbörsen vände. Från hösten 1980 inleddes en period av exceptionellt stark börsutveckling. Rekordår följde på rekordår. Detta förde med sig att allmänhetens intresse för börsen steg och att många svenskar, för första gången i livet, började spara i aktier och aktiefonder. Den 9 november 1983 publicerades en stor Sifo-undersökning om svenskarnas aktieinnehav. Undersökningen pekade på att var fjärde svensk, närmare 1,8 miljoner människor, ägde aktier. Bara sedan maj 1982 hade omkring en halv miljon nya aktieägare tillkommit. Siffrorna beskrevs som sensationella. I pressen rapporterades att Sverige hade passerat USA som världens aktietätaste land.⁴⁴

Exakt vilken roll Aktie-SM spelade i och för denna utveckling går inte att säga med bestämdhet. Historiker har inte tillgång till ett förflutenhetens laboratorium där vi kan göra experiment, isolera variabler och undersöka alternativa utvecklingslinjer. Men vad som står klart är att syftet med Aktie-SM var att driva svenskarnas privatekonomiska beteende i just den här riktningen. Och oavsett vilken faktisk betydelse tävlingen hade för marknadsvändningen visar den att många aktörer och organisationer var djupt engagerade i att popularisera aktiesparande. Det var fler än SAF och Moderaterna som ville säkra marknads-ekonomins framtid.

Hur gjorde man då för att Aktie-SM skulle bli lyckat? Ett utmärkande drag var lokala satsningar snarare än nationella. Det var inte *Dagens Nyheter* och *Expressen* som arrangörerna satte sitt hopp till, utan *Skaraborgs Läns Tidning* och *Alingsås Tidning*. Genom samarbeten mellan sparbankskontor och lokavdelningar av Aktiespararnas Riksförbund ordnades aktieträffar och estraddebatter. Genom att uppsöka studierektorer och gymnasielärare i företagsekonomi sökte man få skolelever engagerade.

Var kom den här strategin ifrån? En viktig nyckel var en Sifo-undersökning som Aktiespararnas Riksförbund tog initiativ till i mitten på 1970-talet. Den pekade på att det fanns 740 000 aktiesparare i Sverige, men att det därutöver fanns en miljon människor som någon gång

övertäget att spara i aktier.⁴⁵ Det var denna miljon som Aktiefrämjandet aktivt sökte nå. Senhösten 1976 lanserade man sin första stora reklamkampanj på nationell nivå. Genom helsidesannonser i pressen frågade man läsarna: "Är du en av den miljon svenskar som gärna skulle vilja köpa aktier, men inte riktigt vet hur?" Om man var detta kunde man beställa en gratis liten skrift gjord speciellt för nybörjare på aktier: "Den innehåller inga överdrifter, inga falska förespeglningar. Bara rena, ärligt redovisade fakta."⁴⁶

Aktiefrämjandets ambition var inte att övervinna några hårdnackade ideologiska motståndare; vad man riktade in sig på var att människor med ett nyfiken intresse skulle ta steget till aktiv handling. Samma tankesätt låg bakom Aktiespararnas Riksförbunds medlemsvärningskampanjer. I detta sammanhang blev Aktie-SM en inkörsport. Där gavs personer som Marianne Ejby och Lotta Nilsson chansen att prova på. Och när det gick bra för dem var arrangörerna snabba med att lyfta fram dem i olika sammanhang: kan de, kan du. För Sparbankerna och *Veckans Affärer* gällde en liknande marknadsföringslogik. De hade båda stora, men inte identiska, kontaktytor med allmänheten. Genom att samarbeta med varandra sökte man skapa större marknader.

Gemensamt för alla inblandade var önskan att skapa en större riskkapitalmarknad. Att en sådan växte fram under 1980-talet är ett faktum: sett till såväl omsättning som antalet aktieägare växte Stockholmsbörsen under detta decennium kraftigt. Det står också klart att det skedde en generell attitydförändring till aktiesparande. Inom stora samhällsgrupper normaliserades aktie- och fondsparande. Särskilt viktigt var här att den socialdemokratiska regeringen ersatte skattefondsparandet med det snarlika allemansfondsparandet 1984, en satsning som särskilt Sparbankerna kom att driva hårt.

En av alla dessa människor som blev fondsparare under 1980-talet var min egen morfar Knut Lindsta. Han var en sparsam och hästintresserad lantbrukare som drev ett enmansjordbruk utanför småländska Rydaholm. Han var född 1912 som nummer nio i en barnaskara på elva. Eftersom han bodde på landet gick han bara varannan dag i skolan och som tolvåring var skolgången slut och han fick börja arbeta. När han själv senare fick barn och barnbarn ville han försäkra sig om att de skulle få läsa så länge de ville. Därför började han månadsspara åt

mig och min bror. Varje år fick vi ett besked hemskickat med posten. Kanske såddes där ett frö till att en gång forska om hur det gick till när människor som jag blev en del av marknadens tid?

- För andra som var med och drev motståndet mot löntagarfonder, se Helena Tolvheds kapitel om Moderata kvinnoförbundet.
- Om påverkanskampanjer riktade mot svenska arbetare under 1970-talet, se Nikolas Glovers kapitel.
- För exempel på följderna på samhällsnivå av att allt fler löntagare blev aktieägare, se Erik Bengtssons kapitel.

Noter

- 1 Helsidesannons i bl.a. *Veckans Affärer* 15/10 1981.
- 2 "Aktie-SM 1981–1982: Personalinformation". Vardagstryck Aktie-SM, Kungliga biblioteket.
- 3 Ingemund Hägg (red.), *Stockholms fondbörs: Riskkapitalmarknad i omvandling* (Stockholm: SNS, 1988); Mats Larsson (red.), *Stockholmsbörsen på en förändrad finansmarknad* (Stockholm: Dialogos, 2016); Tom Petersson, "Det privata aktieägandet i Sverige", i Mats Larsson (red.), *Stockholmsbörsen på en förändrad finansmarknad* (Stockholm: Dialogos, 2016).
- 4 Kjell Östberg & Jenny Andersson, *Sveriges historia: 1965–2012* (Stockholm: Norstedts, 2013).
- 5 Bo Stråth, *Mellan två fonder: LO och den svenska modellen* (Stockholm 1998); Ilja Viktorov, *Fordismens kris och löntagarfonder i Sverige* (Stockholm: Atlas, 2006); Rikard Westerberg, *Socialists at the Gate: Swedish Business and the Defense of Free Enterprise, 1940–1985* (Stockholm: Stockholm School of Economics, 2020); Ilkka Kärriälä, *Democracy and the Economy in Finland and Sweden since 1960: A Nordic Perspective on Neoliberalism* (Cham: Palgrave Macmillan, 2021); Rikard Westerberg, "From Marxist Venture to Venture Capitalists: The Swedish Wage-Earner Funds and the Market Turn", *Enterprise & Society* (publicerad online 2022).
- 6 Leif Lewin, *Planhushållningsdebatten* (Stockholm: Almqvist & Wiksell, 1967).
- 7 Kristina Boréus, *Högervåg: Nyliberalismen och kampen om språket i svensk debatt 1969–1989* (Stockholm 1994); Stråth 1998; Viktorov 2006; Östberg & Andersson 2013; Westerberg 2020; Kärriälä 2021.
- 8 David Larsson Heidenblad, "Aktie-SM 1979", i *Bildningsboxen* (Stockholm: Norstedts, 2021); Orsi Husz & David Larsson Heidenblad, "The Making of Everyman's Capitalism in Sweden: Micro-infrastructures, Unlearning, and Moral Boundary Work", *Enterprise & Society* 24:2 (2023).
- 9 Torbjörn Hessling, *Att spara eller inte spara? Den sparfrämjande verksamheten 1820–1970* (Stockholm: Sparfrämjandet, 1990); Ingvar Körberg, *Förnyelsen: Sparbankernas historia 1945–1980* (Stockholm: Ekerlid, 2006); Ingvar Körberg, *Sparbanksidén! Sparandet och sparbankerna i ett idéhistoriskt perspektiv* (Stockholm: Ekerlids, 2011).

- 10 Osign., "Varför ordnar man Aktie-SM", *Sparbankerna* 13, 29/10 1980.
- 11 "Aktie-SM 1981–1982: Personalinformation", Vardagstryck Aktie-SM, KB.
- 12 Osign., "Aktieträff i Västerås", *Sparbankerna* 14, 18/11 1981, s. 12.
- 13 "Aktie-SM 1981–1982: Personalinformation", Vardagstryck Aktie-SM, KB, 1981; "Aktie-SM 1983", Vardagstryck Aktie-SM, KB, 1983; "Personalinfo om Aktie-SM", Vardagstryck Aktie-SM, KB, 1984.
- 14 Mats Lindqvist, *Is i magen: Om ekonomins kolonisering av vardagen* (Stockholm: Natur & Kultur, 2001); Maria Grafström, *The Development of Swedish Business Journalism: Historical Roots of an Organisational Field* (Uppsala: Department of Business Studies, 2006).
- 15 *Veckans Affärer* 15/10 1981.
- 16 Tommy Sjöstrand, "Tävla på jobbet! Tävla i skolan!", *Veckans Affärer* 15/10 1981.
- 17 Osign., "Efter 3 Aktie-SM: Amatörer bättre än aktieproffs", *Veckans Affärer* 15/10 1981.
- 18 Larsson Heidenblad 2021.
- 19 Osign., "Aktiemästare blir proffs", *Veckans Affärer* 22/10 1981.
- 20 "Aktiefrämjandet: Utvärdering av fem års verksamhet", Vardagstryck Aktiefrämjandet, KB, 1981; intervju med Olle Wästberg 21/1 2019.
- 21 Osign., "Årets aktiefrämjare starar sparklubbar på löpande band", *Veckans Affärer* 22/2 1979.
- 22 Osign., "Dum eller klok som köper aktier?", *Sparbankerna* 15, 10/12 1980, s. 5; *Aktieåret: Kommentarer och prognoser från Aktiefrämjandet* (Västerås: ICA-förlaget, 1978–84).
- 23 Olle Wästberg, "Aktiesparandet måste uppmuntras", *Veckans Affärer* 15/2 1979.
- 24 *Aktieåret: Kommentarer och prognoser 1978*.
- 25 Olle Wästberg, "Aktiesparandet – stor betydelse för svensk industris framtid", *Veckans Affärer* 15/10 1981.
- 26 "Aktiefrämjandet: Utvärdering av fem års verksamhet", Vardagstryck Aktiefrämjandet, KB, 1981.
- 27 "Aktie-SM 1981–1982: Personalinformation", Vardagstryck Aktie-SM, KB.
- 28 Stig Nordvall & Anna-Greta Sjölander, *30 år med aktiespararna: 1966–1996* (Stockholm: Sveriges Aktiesparares Riksförbund, 1996); Fredrik Nilsson, *Aktiesparandets förlovade land: Människors möte med aktiemarknaden* (Eslöv: Brutus Östlings bokförlag Symposion, 2003); Petersson 2016; Linda Vikström, *Aktiespararna 50 år 1966–2016: Människorna, affärerna, fajterna, lärandet* (Stockholm: Sveriges Aktiesparares Riksförbund, 2016).
- 29 "Bilaga till styrelseprotokoll" 26/3 1981, SARF Protokoll och bilagor 1981, Aktiespararnas arkiv (Aa), Centrum för Näringslivshistoria (CfN).
- 30 Osign., "John Edward Johnson: Vi måste öka medlemsantalet", *Aktiespararen* 5 (1981), s. 5–6.
- 31 Gunnar Grundström, "Bilaga 3. 820826–28", Protokoll och bilagor 1982", Aa, CfN.
- 32 Osign., "Slag för enskilt ägande", *Aktiespararen* 12 (1982), s. 3.
- 33 *Aktiespararen* 12 (1982).
- 34 Osign., "Många arbetare med tack vare god information", *Aktiespararen* 12 (1981), s. 19.
- 35 Anders Thomasson, "45 000 deltar i 47 företags fondsparande", *Aktiespararen* 12 (1981), s. 18.

- 36 Annons i *Veckans Affärer* 15/10 1981.
- 37 Osign., "Sömmersketips tar ledningen i Aktie-SM", *Veckans Affärer* 12/4 1979, s. 60.
- 38 Tomas Sjöman, "Lotta, 27, slog alla grabbarna i aktie-SM", *Aftonbladet* 26/10 1984.
- 39 B.O. "Kompanjoner vann lag SM", *Aktiebrevet* 1984, Vardagstryck Aktie-SM, KB.
- 40 Osign., "Sömmersketips tar ledningen i Aktie-SM", *Veckans Affärer* 12/4 1979, s. 60.
- 41 Larsson Heidenblad 2021.
- 42 Osign., "1986 års segrare – en gambler", i "SM-Express: Personalinformation till sparbanksanställda om Aktie-SM 1986–87", Vardagstryck Aktie-SM, KB.
- 43 Osign., "Varför ordnar man Aktie-SM", *Sparbankerna* 13, 29/10 1980.
- 44 "Var fjärde svensk är aktieägare", *Dagens Industri* 9/11 1983; "Allt flera sparar i aktier", *Dagens Nyheter* 9/11 1983; "Svenskarna sparar mest", *Göteborgs-Posten (GP)* 9/11 1983; "Antalet aktieägare har ökat kraftigt", *Svenska Dagbladet* 9/11 1983; *Aktieåret: Kommentarer och prognoser* 1984.
- 45 Håkan Gergils, "Att spara i aktier: Utdrag och kommentarer kring en Sifo-undersökning" (Stockholm: Sveriges Aktiesparares Riksförbund, 1976).
- 46 Annons i bl.a. *GP* 11/11 1976.